

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ СКЛАДОВИХ

Виробництво молочних продуктів – це стратегічно важлива галузь для держави. Молочні продукти – це продукти першої необхідності широко споживані населенням. Основні фактори, що визначають специфічність цієї галузі: короткий термін зберігання продукції в сирому вигляді; наявність широкого асортименту продуктів переробки; потреба в кооперації і інтеграції, що обумовлені особливостями переробки молока; тяжіння підприємств до ринків збуту готової продукції. Саме ці особливості обумовлюють особливості конкурентної боротьби підприємств молокопереробної галузі, їх ефективне функціонування.

Для проведення оцінки конкурентоспроможності підприємства на основі організаційно-економічних складових були відібрані вісім підприємств-виробників молока, кисломолочних продуктів, сирів свіжих неферментованих та сирів жирних.: ПАТ «Янтар», ТОВ «Миколаївський сирзавод», ЗАТ «Тарутинський сирзавод», ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Вознесенський сиркомбінат», ПАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока», ПАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат» та ПАТ «Лакталіс-Миколаїв».

Саму оцінку запропоновано провести за певною логічною схемою. Нульовий етап цієї схеми передбачає визначення рівня життєздатності підприємств, що дозволить об'єднати підприємства вибірки у певні стратегічні групи. Сама життєздатність вказує на наявність у підприємств необхідного і достатнього потенціалу для забезпечення збалансованого функціонування господарської системи та певного рівня беззбиткової господарської діяльності.

Для проведення оцінки була використана система показників, у яку входять – коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт маневреності; коефіцієнт майна виробничого призначення; рентабельність продукції; продуктивність праці; фондовіддача, а також таксономічний інструмент аналізу, а саме метрика схожості та відстані в її класичній, модифікованій та інтегральній модифікації. У результаті була складена карта стратегічних груп, яка об'єднала підприємства у три кластери. В перший увійшли підприємства з високим рівнем життєздатності, які представляють свою продукцію на національному рівні – це ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат» та ПАТ «Лакталіс-Миколаїв». У другу групу увійшли підприємства з середнім рівнем життєздатності та регіональним масштабом діяльності – ЗАТ «Тарутинський сирзавод», ВАТ «Вознесенський сиркомбінат» та ВАТ «Веселинівський завод сухого знежиреного молока». У

групу з низьким рівнем життєздатності та регіональним масштабом діяльності представлені підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» та ПАТ «Янтар».

Подальше дослідження відповідно до розробленої логічної схеми пов'язане з проведенням оцінки організаційно-економічних складових. Відповідно запропоновано всі складові об'єднати у два блоки: організаційні та економічні. У перший блок увійшли: організація виробничого процесу, ступінь відповідності принципам раціональної організації виробництва, організація виробничої інфраструктури, організація забезпечення контролю якості товарів, організація праці, організація комерційної діяльності. Блок економічних складових створили: показники оцінки персоналу підприємства (6), показники рівня виробничих можливостей підприємства (5), показники рівня ділової активності підприємства (6), показники фінансової стійкості підприємства (5), показники платоспроможності підприємства (3), показники прибутковості підприємства (4).

Проведення оцінки окремих складових проведено використовуючи факторний метод, а саме метод головних компонент. Фундаментальна ідея методу – виділення таких штучних змінних (головних компонент), які описували б максимальну частку варіації вихідних чинників-симптомів або кореляційні зв'язки між ними. При цьому число головних компонент може бути істотно менше числа спостережуваних ознак метричної шкали. Ознаками метричної шкали – є показники, що формують кожен складову, а виділена головна компонента – є значенням відповідної складової.

Передостанній етап логічної схеми передбачає оцінку конкурентоспроможності на основі групи організаційних та економічних складових, використовуючи метод неметричного шкалювання. Попередньо, при дослідженні літератури були розглянуті та проаналізовані більше двадцяти розробок методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства, що базуються на різних концептуальних засадах. Проте обрана методика позитивно відрізнялась. Останній етап запропонованого методу оцінки конкурентоспроможності на основі організаційно-економічних складових, криється в розробці заходів із забезпечення більш високого рівня конкурентоспроможності підприємств.

В результаті було визначено, що ті підприємства, що увійшли у стратегічну групу з низьким рівнем життєздатності мають низький рівень складових, а тому і порівняно низький рівень життєздатності. Для одного з них, а саме ПАТ «Янтар», було запропоновано розробити заходи з підвищення конкурентоспроможності. В нашому дослідженні ми вважаємо, що з цією метою найефективнішим є використання конкурентного бенчмаркінгу. Підприємством-еталоном, для його проведення, були обрані підприємства у яких відповідні організаційно-економічні складові є найсильнішими. Реалізація цього заходу дозволила підняти рівень конкурентоспроможності підприємства ПАТ «Янтар» та посилити свої позиції серед обраної вибірки.